

MTIHANI WA PAMOJA WA KASSU-2023

KIDATO CHA NNE

KISWAHILI

KARATASI YA 2

LUGHA

MWONGOZO WA KUSAHIHISHIA

UFAHAMU

MASWALI

1. Yape Makala haya kichwa mwafaka. (alama 1)
Tamaa ya Majuto/Majuto/Majuto ni mjukuu
2. Ni jambo lipi ambalo Majuto alipania sana? (alama 1)
  - i. **Majuto alitamani kuwa Tajiri Zaidi.**
  - ii. **Alipania kuwa na mali Kama mzee Mwinyi.**
3. Eleza ujumbe unaojitokeza katika kifungu hiki. (alama 3)
  - i. **Baadhi ya watu wanahadaika kutokana na tamaa ya mali na hivyo kupoteza mali nyingi.**
  - ii. **Watu kama vile Mwenezi wanatumia udanganyifu ili kujinufaisha na kujitumia jina la Mungu ili waaminiwe.**
  - iii. **Baadhi ya wahubiri wanatumia ujanja ili kujitajirisha.**
4. Kwa nini Majuto alitaka kuwa bilionea? (alama 3)
Ili mji mzima umtambue
  - i. **Anunue ardhi nyingine kubwa.**
  - ii. **Anunue magari mengi ya kifahari.**
  - iii. **Anunue ndege moja ya Kwenda safari za mbali.**
5. Taja na ufafanue mbinu tatu za lugha zilizotumiwa katika kifungu hiki. (alama 4)
  - i. **nidaa-kumbe nimepunjwa!**
  - ii. **tashihisi -leo mji mzima utanitambua**
  - iii. **majazi-Mwinyi (Tajiri), Majuto-alijuta kwa kumwamini Mwenezi.**
  - iv. **methali -leo ni leo, asemaye kesho ni mwongo.**
  - v. **kuchanganya ndimi-work smart na umwombe Mungu.**
6. Eleza maana ya maneno haya kama yalivyotumika katika kifungu. (alama 3)
  - i. kasri -**Jumba kubwa la kifahari.**
  - ii. faragha- **fiche, chemba**
  - iii. akali- **chache**

MUHTASARI/UFUPISHO

a) Fupisha aya za kwanza kwa maneno 90-100. (Alama 6,1utiririko)

- i) Mataifa yanayoendelea yameathirika pakubwa na mabadiliko ya tabianchi na madhara ukame.
- ii) Nchi nyingi pembeni mwa Afrika zenye maeneo kame yameitisha msaada wa dharura.
- iii) Mamia ya watu wamekufa kwa sababu ya ukosefu wa vyakula.
- iv) Watu pia wamedhoofika kiafya kwa sababu ya uhaba wa vyakula.
- v) Kiangazi kimesababisha uhaba wa maji.
- vi) Watu wanalazimika kutembea kilomita nyingi angalau kupata hata kiasi kidogo cha maji.
- vii) Maji mengine yanayopatikana huwa machafu na hivyo kusababisha magonjwa.
- viii) Watu wanaaga dunia kwa kukosa huduma za matibabu.
- ix) Mifugo wengi hufa kwa kukosa maji na vyakula kwa sababu ya ukame.

b) Eleza hatua za kukabiliana na madhara ya ukame na mabadiliko ya tabianchi. (Alama 9,1 utiririko)

NJIA YA KUKABILIANA YA MADHARA YA MABADILIKO YA TABIANCHI NA UKAME.

- i) ujenzi wa mabwawa kwa ajili ya unyunyiziaji wa maji
- ii) uchimbaji wa visima
- iii) kupunguza bei ya pembejeo na mbolea
- iv) wananchi wafundishwe njia mwafaka za kuendeleza kilimo chenye kipato kikubwa cha chakula.
- v) wakulima wahimizwe kupanda mimea inayoweza kustahimili angalau muda mrefu wa kiangazi
- vi) ufitaji ukabiliwe vikali
- vii) lazima wafugaji wafuge mifugo wanaoweza kuwashughulikia ili kupunguza hasara
- viii) wafugaji na serikali washirikiane kuanzisha au kuimarisha bima ya mifugo ili wafugaji wapate fidia wakati mgumu wa kiangazi.
- ix) serikali na wananchi wapande miti katika mashamba ya serikali na ya watu binafsi.
- x) ukataji wa miti ukomeshwe kwa kuwachukulia hatua za kisheria wanaohusika.

MATUMIZI YA LUGHA (alama 40)

- a) (i)/ny/ ni king'ong'o ilhali /y/ ni kiyeyusho/nusu irabu (alama 1)
(ii)/g/ ni kipasuo ilhali /gh/ ni kikwamizo. (alama 1)
- b) (i)ma-ja-ka (½)
(ii)pa-ra-ma-mba (½)
- c) a-nafsi (½)
w-mzizi(½)
a-kiishio(½)
ye-kirejeshi(½)
- d) (i)ki-ne-na (alama 1)

- (ii)ma-si-zi (alama 1)
- e) (i)Zuri limenunuliwa. (alama 1)
(ii)Gari zuri limenunuliwa. (alama 1)
- f) (i)ubaya($\frac{1}{2}$)
(ii)mbaya/kibaya/vibaya/baya($\frac{1}{2}$)
- g) wale wengine- kirai nomino (alama 1)
wataenda Moyale- kirai kitenzi (alama 1)
kwa ndege- kirai kihusishi
(mtahiniwa aandike virai vyovyote viwili, kila kimoja alama moja)
- h) punde tu alipouliza swali hilo Tunai aliingia darasani. (alama 1)
- i) Neema atakuwa anamlipia Asna karo. (alama 1)

AU

- Neema atakuwa akimlipia Asna karo.
- j) (i)M-MI: mkoba-mikoba, mkate-mikate, mti-miti, mto-mito
(ii)MW-MI: mwiba-miba, mwaka-miaka, mwezi-miezi
(iii)MU-MI: muwa-miwa, muundi-miundi, muundo-miundo
(iv)MO-MI: moyo-mioyo-moto-mioto
Miundo yoyote miwili, kila muundo pamoja na mfano ni alama moja.
- k) Videbe hivyo vitasafirishwa pamoja na vijundo hivyo. (alama 2)
- l) (i)alikuwa-kitenzi kisaidizi($\frac{1}{2}$)
anamla- kitenzi kikuu($\frac{1}{2}$)
(ii)alikuwa-kitenzi kishirikishi kikamilifu (alama 1)
- m) “Tutatoa nyongeza ya mshahara mwaka ujao,” Mwenyekiti alisema. (alama 2)
- n) Omanyala aliona kikoa cha waimbaji. (alama 1)
- o) (i)Mwalimu aliwapa ushauri watahiniwa watie bidii masomoni. (alama 2)
(ii)naam-kihisishi cha kuitikia (alama 1)
sana-kielezi cha namna halisi (alama 1)
(iii)kiima-wanafunzi wote (alama 1)
chagizo-kwa makini (alama 1)
(iv)kishazi huru-Alimaliza vizuri. (alama 1)
kishazi kitegemezi- ingawa hakuanza vizuri (alama 1)

p)

S						
KN			KT			
N	S	T	H	N	V	E
Mkutano	utakaofanyika wiki ijayo	utahudhuriwa	na	wanajopo	wengi	Sana.

- q) (i)shamirisho kipozi-uji mtamu (alama 1)
(ii)shamirisho kitondo-babu yake (alama 1)
(iii)shamirisho ala-kikombe (alama 1)
- r) (i)Tetu alikula kifisi (alama 1)
(ii)Kisu ki mezani. (alama 1)
- s) Sentensi ya mtahiniwa idhihirishe moja kati ya matumizi haya: (alama 1)
- kuandika maneno kwa kifupi- S.L.P (sanduku la posta)
  - kuandika tarehe- 30.6.2023
  - kutenganisha shilingi na senti- 200.50 (shilingi mia mbili na senti hamsini)
  - kuonyesha nambari za desimali

ISIMUJAMII (alama 10)

a) Eleza kaida tatu za Lugha. (alama 3)

- (i) Cheo cha mtu-Madaraka ya mtu huchangia msamiati wa kutumia. Waajiri hutumia lugha ya kuamuru ilhali waajiriwa hutumia Lugha ya upole na adabu
- (ii) Umri-Vijana wana namna ya kutumia lugha inayojihusisha na mitindo mipya tofauti na wazee wanaotumia msamiati wenye hekima na ushauri.
- (iii) Uhusiano-Kuna mahusiano ya aina nyingi kwa mfano mtoto atatumia lugha kwa njia tofauti katika kuwasiliana na wazazi wake tofauti na vile atazungumza na watoto wa rika lake.
- (iv) Hali ya mtu-Mgonjwa atazungumza kwa upole wakati Melvin atazungumza kiholela bila kuchagua maneno
- (v) Utabaka-Watu wa tabaka la juu wanapenda kuchagua maneno ya kifahari ilhali watu wa tabaka la chini hutumia maneno ya kawaida.

- (vi) Mazingira-Lugha hutegemea mazingira ya wazungumzaji kama vile mahakamani,nyumbani,sokoni,kanisani na kadhalika
- (vii) Jinsia-Unyenyekevu hujitokeza katika mazungumzo ya wanawake na ambayo ni tofauti na ya wanaume. Lugha ya wanaume huwa na fujo,kiburi na hali ya kutojali sana. Wanawake watajikita katika mapambo ilhali wanaume watajikita katika siasa na kandanda
zozote $3 \times 1 = 3$

**b)"Hapana ni kifaduro!"Alibisha mwingine...Maana nikasikia kupumua kunamtatiza...
anapumua kama mgonjwa wa kifua.**

- (i) Tambua sajili ya makala haya na udhibitishie (alama 1)
Sajili ya hospitalini-kupumua kunamtatiza anapumua kama mgonjwa wa kifua
(ataje na athibitishie $1 \times 1 = 1$)
- (i)Tambua mbinu za kimtindo kifunguni (alama 3)
(i)nidaa-"Hapana ni kifaduro!"
(ii)mdokezo- Alibisha mwingine...
(iii)tashbihi-anapumua kama mgonjwa wa kifua
 $3 \times 1 = 3$
(iii)Tambua sifa ambazo zingetumika kwenye sajili hii (alama 3)
- (i)Lugha ya kudadisi-Daktari anapouliza maswali
(ii)Lugha ya upole na unyenyekevu-Mgonjwa
(iii)Utohozi hutumika
(iv)Lugha yenye huzuni na hofu
(v)Hutumia sentensi fupi fupi Kwa urahisi wa maelewano
zozote $3 \times 1 =$